

RIKTLINJER FÖR TILLSYN AV ENSKILDA AVLOPP

ROBERTSFORS KOMMUN 2020-08-11
Sylvia Jonsson, förste miljöinspektör

Antagen kommunfullmäktige 2020-??-?? (§??)

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	1
1.1	SYFTE	1
1.2	MÅL	1
1.3	METOD	1
1.4	VAD HÄNDER SEN?	1
1.4.1	INGA BRISTER ELLER RINGA BRIST	1
1.4.2	EJ GODKÄND AVLOPPSANLÄGGNING	2
1.5	AVGIFTER.....	2
2	STYRMEDEL OCH LAGSTIFTNING	2
2.1	MILJÖMÅL	2
2.2	EU:S VATTENDIREKTIV	2
2.3	MILJÖBALKEN	3
2.4	HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETENS ALLMÄNNA RÅD 2016:17	3
2.5	STRATEGISKA DOKUMENT.....	3
3	BEDÖMNING AV BEFINTLIGA ANLÄGGNINGAR	3
3.1	ENKAMMARBRUNN	4
3.2	TVÅKAMMARBRUNN MED ANSLUTEN WC.....	4
3.3	STENKISTA	4
3.4	DIREKTUTSLÄPP	4
3.5	BRISTFÄLLIGA ANLÄGGNINGAR.....	4
3.6	FRITIDSBOSTÄDER OCH ANDRA FASTIGHETER ÄN BOSTAD	5
3.7	ENBART BDT	5
3.8	BEFINTLIGA AVLOPP UTAN TILLSTÅND	5
4	VITE	5
5	PLANERING FÖR KOMMANDE TILLSYN	6

1 INLEDNING

Det finns ca 3000 enskilda avlopp i Robertsfors kommun. Robertsfors kommun påbörjade tillsynen av enskilda avlopp under sommaren 2014 och utifrån denna tillsyn har man konstaterat att stora delar av de enskilda avloppen i kommunen är gamla och inte uppfyller lagkraven. I och med detta finns det ett stort behov för fortsatt tillsyn av enskilda avlopp i kommunen.

Avloppsanläggningar med otillräcklig reningsfunktion bidrar till övergödningen av sjöar och vattendrag och riskerar lokal smittspridning av t ex dricksvattentäkter eller badvatten. För att undvika detta har myndigheter ansvaret enligt lag att kontrollera enskilda avloppsanläggningar och ställa tydliga krav på nya anläggningar.

1.1 SYFTE

Syftet med dessa riktlinjer är att handläggningen för förbud/föreläggande mot utsläpp av avloppsvatten ska handläggas lika, oavsett vilken handläggare som hanterar ärendet. Genom dessa riktlinjer ges det en mer enhetlig bedömning på hur förbud för olika typer av anläggningar ska handläggas. Riktlinjerna ska tillämpas när ett föreläggande eller om förbud mot utsläpp av WC/avloppsvatten är aktuellt.

1.2 MÅL

Tillsyn av enskilda avlopp sker årligen, antalet kontrollerade avlopp kan variera beroende på personalstyrkan samt utifrån hur många enskilda avlopp som finns på det aktuella området. Alla avloppsanordningar inom kommunen ska vara inventerade senast 2040. Alla avlopp i kommunen ska ha en godtagbar standard till 2045.

Robertsfors kommun har i "Plan- och budgetdokument" presenterat målområden utifrån Agenda 2030 för hållbar utveckling. Kommun driver aktiv vattenförvaltning som säkerställer vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp.

1.3 METOD

Tillsynen omfattar fastigheter som saknar tillstånd för avloppsanläggning eller som har tillstånd som är äldre än fem år. Tillsynen gäller anläggningar med WC inkopplat och utan. Vilka områden som är aktuella för tillsynen för respektive år finns under avsnitt 5-planering för kommande tillsyn.

Fastighetsägarna kommer att få ett informationsbrev tillsammans med en enkät hemskickat i god tid innan tillsynen påbörjas. Innan tillsynen påbörjas kommer fastighetsägarna bjudas in till informationsmöte. Om fastighetsägaren vet att avloppsanordningen är undermålig, kan fastighetsägaren skicka in en ansökan om tillstånd innan den 1 maj gällande år och därmed undvika tillsynen. Ansökan ska dock vara komplett innan den sista augusti gällande år annars genomförs tillsynsbesök under hösten.

Innan tillsynen påbörjas kommer tillsynsmyndigheten ta fram den information som finns för aktuella anläggningar i arkivet. Under maj-november sker tillsyn på plats. Tillsynen omfattar mellan 60-150 avlopp beroende på personalstyrkan hos tillsynsmyndigheten och storleken på det aktuella området.

1.4 VAD HÄNDER SEN?

1.4.1 Inga brister eller ringa brist

Efter tillsynen skickas en inspektionsrapport ut till fastighetsägare i de fall där avloppsanläggningen inte har några brister eller om de är ringa.

1.4.2 Ej godkänd avloppsanläggning

Om avloppsanläggningen inte är godkänd skickas kommunikering med förslag om beslut till fastighetsägarna där vederbörande har möjlighet att inkomma med synpunkter.

Om anläggningen efter kommunikering anses vara bristfällig får fastighetsägaren ett förbud att släppa ut WC/avloppsvatten. I de flesta fall är åtgärdstiden två år, vid akuta utsläpp kan kortare tid vara aktuellt.

Efter att åtgärdstiden har passerats kommer de avlopp som inte har åtgärdats få ytterligare tillsynsbesök. Därefter kan förbudet förenas med vite.

1.5 AVGIFTER

Tillsynen av enskilda avlopp omfattas av två timmars handläggningstid. Om förbud eller föreläggande kommer att skrivas, tillkommer en kostnad för en timmes handläggningstid.

Ingen kostnad tas för tillsynen av BDT-anläggningar, torrtoalett lösningar eller så kallade ödehus. Den fasta avgiften innehåller tider för förarbeten, den faktiska tillsynen på plats samt efterarbete.

För närvarade motsvarar en timmes handläggningstid 915kr (år 2020), för aktuell timtaxa se *Robertsfors kommuns taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område*, som fastställs av kommunfullmäktige.

2 STYRMEDEL OCH LAGSTIFTNING

2.1 MILJÖMÅL

Av de 16 nationella miljömål som antagits gäller följande för enskilda avlopp: ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, hav i balans samt levande kust och skärgård och god bebyggd miljö.

2.2 EU:S VATTENDIREKTIV

I Sverige är det de fem vattenmyndigheterna som har det övergripande ansvaret för att se till att EG:s ramdirektiv för vatten genomförs i landet. Vattenmyndigheterna samordnar arbetet i sitt distrikt och fastställer relevanta miljökvalitetsnormer, förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Vattendelegationen i varje distrikt beslutar inom ansvarsområdet.

Vattenmyndigheten för Bottenvikens distrikt har ålagt kommunerna att:

1. bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom verksamhetsområden som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.
2. säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp, genom:
 - a) att ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas,
 - b) att prioritera tillsynen av enskilda avlopp för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

2.3 MILJÖBALKEN

Avloppsvatten används som samlingsnamn för olika sorters förorenat vatten. Spillvatten från hushåll är en typ av avloppsvatten som innehåller bl.a. bakterier och näringsämnen. Enligt miljöbalkens 9 kap. 7 § ”ska avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand om så att olägenhet för människors hälsa eller miljö inte uppkommer”.

Innan man anlägger ett avlopp krävs tillstånd till miljöenheten. I vissa fall krävs endast en anmälan. Detta regleras i 13-15 §§ i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

2.4 HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETENS ALLMÄNNA RÅD 2016:17

De allmänna råden från havs- och vattenmyndigheten är kompletterande föreskrifter av gällande lagstiftning och innehåller generella rekommendationer om tillämpning av lagar och regler. I de aktuella allmänna råden anges de grundkrav som en avloppsanläggning bör klara. Utöver detta anges att den kommunala nämnden (tillsynsmyndigheten) i respektive kommun bedömer vilka områden i kommunen som bör ha strängare reningskrav, dvs. hög skyddsnivå.

I övriga områden bör utgångspunkten vara normal skyddsnivå. Det finns dock inget som hindrar tillsynsmyndigheten att ställa avvikande krav så länge det är motiverat. Varje bedömning görs individuellt.

2.5 STRATEGISKA DOKUMENT

- Havs-och vattenmyndigheten allmänna råd (2016:17)
- Vägledning för prövning av små avlopp-Havs- och vattenmyndighet
- Åtgärdsplan Bottenvikens distrikt 2016-2021
- Förvaltningsplan Bottenvikens vattendistrikt 2016- 2021
- Lokala hälsoskyddsföreskrifter för Robertsfors kommun
- Skyddsområdesbestämmelser för naturreservat och Natura 2000-områden
- Skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden
- Robertsfors kommuns översiktsplan, detaljplaner och områdesbestämmelser
- Va-plan (under framtagande)

3 BEDÖMNING AV BEFINTLIGA ANLÄGGNINGAR

Tillsyn av avloppsanläggningar sker årligen enligt planering eller i samband med klagomål. För att en befintlig avloppsanläggning ska vara godkänd krävs det längre gående rening än slamavskiljning.

Direktutsläpp från slamavskiljare till vattenområde är inte lagligt. Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd (HVMFS 2016:17) ställer grundkrav som en avloppsanläggning bör klara, utöver detta ska en avloppsanläggning klara normal skyddsnivå i de områden där det inte finns krav för hög skyddsnivå. Hänsyn tas till husets potentiella utnyttjande.

För anläggningar med enbart BDT-vatten krävs i normalfallet slamavskiljning med två- eller trekammarbrunn och efterföljande rening i form av exempelvis markbädd och infiltration. Eftersom kraven på BDT-anläggningar utgår från smittskydd och BOD (syreförbrukande partiklar), godtas enklare befintliga anläggningar om risk för smitta eller olägenhet i form av lukt eller ohyra inte finns.

3.1 ENKAMMARBRUNN

Enkammerbrunn är en typ av slambrunn där i princip ingen slamavskiljning sker innan avloppsvattnet släpps vidare till efterföljande rening. Denna typ av slamavskiljare är inte godkänd med ansluten WC.

Otillräcklig slamavskiljning leder till att slam följer med ut i infiltrationen och kan täppa till ledningar vilket i sin tur orsakar en igensatt infiltration. Slammet innehåller också mycket näringsämnen och bakterier som riskerar att förorena mark och vatten.

Finns en fungerande infiltration eller markbädd har åtgärdstakten satts till 2 år. Är den efterföljande reningen av annan typ eller om det inte finns någon efterföljande rening alls, så kommer åtgärdstakten anpassa efter den typ av efterföljande rening som finns.

3.2 TVÅKAMMARBRUNN MED ANSLUTEN WC

Tvåkammerbrunn är en typ av slamavskiljare som avskiljer slammet i två olika kammare innan avloppsvattnet går vidare. Tvåkammerbrunnar är ofta dimensionerade för BDT (bad-, disk-och tvätt) vatten.

Avloppsvatten från WC genererar avsevärt mycket mer slam än BDT vatten, därför är tvåkammerbrunn godkänt enbart till BDT vatten och ej till ansluten vattentoalett. Det finns även risk att den efterföljande reningen sätts igen.

Åtgärdstakten för tvåkammerbrunn med ansluten WC har satts till 2 år med förutsättningarna att den efterföljande reningen är godkänd och fungerande.

3.3 STENKISTA

Stenkista är en enkel typ av infiltration där syftet är att sprida vattnet vidare, detta leder till avloppsvattnet infiltrerar okontrollerat ner till grundvattnet utan renande funktion. Retentionstiden (den tid det tar för avloppsvatten att passera genom anläggningen) på en stenkista anses vara för låg och kontakten med grundvattnet utgör en hälsofara för närliggande dricksvattenbrunnar. Åtgärdstakten för stenkista har satts upp till 2 år.

3.4 DIREKTUTSLÄPP

Till direktutsläpp räknas de anläggningar där avloppsanläggningen enbart består av en slamavskiljare eller där avloppsvattnet leds direkt via en ledning till vattenområde (hav, sjö, bäck, vattenförande dike).

Enligt 12 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är det förbjudet att släppa ut avloppsvatten från vattentoalett om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning. Direktutsläpp medför en stor miljö- och hälsofara och åtgärdstakten har satts till 1-2 år beroende på bristens omfattning.

3.5 BRISTFÄLLIGA ANLÄGGNINGAR

Till bristfälliga anläggningar räknas t ex uttjänad infiltration, trasig slamavskiljare, anläggningar som inte är byggda enligt tillståndet eller liknande situationer.

Åtgärdstakten är beroende på hur allvarliga bristerna är och kan vara upp till 3 år. Bedömningen görs individuellt och inspektören ska överväga hur stor risken för miljö- och hälsopåverkan är.

Möjligheten att göra undantag avseende föreläggande/förbud styrs av gällande lagstiftning och rättspraxis. Grundprincipen är att alla kommunmedlemmar ska behandlas lika (Likställighetsprincipen, KL 2 kap. §3) och att undantag ska ske restriktivt. Enbart hög ålder eller ekonomiska skäl är i sig inte en orsak att göra undantag, utan en helhetsbedömning av anläggningens totala status och påverkan på miljö och hälsa krävs. Utgångspunkten är kommunallagen och kravet att behandla kommunmedlemmarna lika, men varje ärende måste bedömas enskilt utifrån skälighet och rimlighet avseende åtgärder, kostnader och miljönytta. I de fall särskilda skäl finns handlar det företrädesvis om att förlänga tiden för genomförande av åtgärder och inte om att godkänna/ge tillstånd för anläggning som inte uppfyller lagkraven.

3.6 FRITIDSBOSTÄDER OCH ANDRA FASTIGHETER ÄN PERMANENTBOSTAD

Fastigheter som används som fritidsbostäder och enbart används under kortare del av året eller fastigheter som används till något annat än permanentbostad och där utsläppet är litet orsakar inte lika stora utsläpp som vid permanentbostäder. Beroende på vad för typ av anläggning avloppet är och hur ofta bostaden används, så sätts åtgärdstakten till 3 år.

Åtgärdstakten på direktutsläpp på fritidsbostäder kommer dock att följa samma regler som vid permanentbostäder.

3.7 ENBART BDT

Bostäder med enbart BDT-vatten där vattentoalett saknas utgör inte lika stor miljö- eller hälsofara som anläggningar med ansluten vattentoalett. Åtgärdstakten har därför satts till 3 år.

3.8 BEFINTLIGA AVLOPP UTAN TILLSTÅND

För befintliga anläggningar som saknar tillstånd ska fastighetsägaren redovisa att anläggningen uppfyller funktions- och lagkraven t ex genom att visa fakturaunderlag eller intyg om funktion från entreprenör.

Om anläggningen anses vara godtagbar, kommer föreläggande med försiktighetsmått att skrivas där avgiften motsvarar en kostnad för avloppstillståndet.

Om anläggningen inte uppfyller de krav som ställts för motsvarande anläggning kommer beslut om förbud mot utsläpp av avloppsvatten fattas. Åtgärdstakten beror på vilken typ av anläggning det är fråga om.

4 VITE

Syftet med vite är att få adressaten (oftast fastighetsägaren) att följa föreläggandet eller förbudet. Därför bör vitet sättas till en nivå som inte understiger kostnaden för den föreslagna åtgärden, eller den vinst eller besparing som en adressat kan göra genom att inte uppfylla föreläggandet/förbudet. Hänsyn ska också tas till adressatens ekonomiska förhållanden, och vitet får inte vara högre än adressaten har möjlighet att betala.

Tillsynsmyndigheten ska alltid utgå ifrån hur stor påtryckning som behövs i det enskilda fallet. Det innebär att det krävs en utredning av den enskildes ekonomi och förhållanden, men det räcker med det som är lätt att konstatera och behövs ingen detaljerad kartläggning. En adressat är dock utan tillgångar först då adressaten inte kan skaffa medel genom att ta ett lån.

Adressaten ska också få skälig tid på sig att rätta sig. Om det är flera delägare ska ett bestämt belopp fastställas för var och en. Det går också att använda sig av löpande vite.

5 PLANERING FÖR KOMMANDE TILLSYN

Vid tillsyn utgår samhällsbyggnadskontoret från den information som finns om riskområden via verktyget VISS (Länsstyrelsens vattenkartor), GIS-verktyget, vattenskyddsområden, vattenområden, områden som kan vara aktuella för kommunalt VA, områden där det tillkommer klagomål samt områden med många gamla avlopp eller avloppsanläggningar som saknar tillstånd.

Underlaget i planeringen ska ses som "levande dokument" som kan komma att ändras om t ex ny information tillkommer. Aktuellt område för tillsyn av enskilda avlopp bestäms årligen i samband med att tillsynsplan för miljöbalkens område fastställs.

Prioriteringsordning av områden

2020-2022-Området kring Gumboda, Gumbodahamn (redan fastställd)

- Åkullsjön
- Flarken
- Ratan med närområden
- Sikeå/Sikeåhamn med närområden
- Rickleå med närområden
- Näs med närområden
- Bygdeå/Dalkarlså med närområden
- Djäkneboda med närområden
- Ratu med närområden
- Brednoret med närområden
- Norum med närområden
- Därefter prioriteras fastigheter runt sjöar och vattendrag efter det övriga områden